

Onderwerp Toelichting contouren nieuw economisch programma 2015-2019

Steller Monique Hansens

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 89 46 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk RO13.4003282

Datum 5 DEC 2013 Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Werk, werk en nog meer werk, dat is wat we met het nieuwe economische programma voor onze stad willen bereiken. Aangezien G-Kracht inhoudelijk nog een actueel beeld laat zien, stellen we voor deze strategie te continueren. Dit beeld wordt mede bevestigd door bureau Nieuwbeeld en de werkgevers en instellingen uit het werkveld. In het nieuwe programma werken we wel aan een andere aanpak om deze strategie uit te voeren en ons doel werkgelegenheid te realiseren. Deze aanpak is in co-creatie met ondernemers tot stand gekomen en past in het huidige economische klimaat.

Samenwerking, Innovatie en (economische) Profilerings zijn de drie thema's die werkgevers en instellingen belangrijk vinden en die we uw raad voorstellen als vernieuwde aanpak terug te laten komen in een nieuw economisch programma voor de periode 2015-2019.

Proces

Deze brief ontvangt u in navolging op de brief met kenmerk RO13.3691896 van 6 juni 2013 waarin we u hebben geïnformeerd over het proces dat we met uw raad organiseren voor de totstandkoming van de opvolger op G-Kracht. Wij informeren u over de laatste stand van zaken zowel qua proces als inhoud van het nieuwe programma. We halen de belangrijkste uitgangspunten terug die in juni aan uw raad in een informele sessie zijn voorgelegd. Vervolgens geven we u inzicht in het proces dat we met het Economisch Platform zijn aangegaan en delen met u de voorlopige contouren van het programma.

Presentatie Nieuwbeeld informele raadscommissie werk en inkomen 20 juni

In een informele bijeenkomst voor de raadscommissie werk en inkomen heeft bureau Nieuwbeeld u meegenomen met nieuwe trends en ontwikkelingen die spelen in de Noordelijke economie. Deze nieuwe trends vormen een belangrijke basis voor het nieuw economisch programma.

Het Noorden beschikt over veel kwaliteiten waardoor er enorm veel potentie aanwezig is de economische ontwikkeling van de stad en de regio verder te stimuleren. Het onderzoek geeft een aantal aanbevelingen mee. Deze zijn:

- Het vergroten van de samenwerking met de regio en het maken van een verbinding met het stuwende bedrijfsleven.
- Het initiatief voor economische ontwikkeling moet meer van het bedrijfsleven komen. Het zijn de ondernemers die aan zet zijn.
- Het denken vanuit economisch perspectief moet meer worden gestimuleerd. Geadviseerd wordt een groep ondernemers te organiseren die het voortouw nemen zodat andere ondernemers volgen.

Binnen deze aanbevelingen vormt kennis en het delen van kennis de verbindende factor. Voor dit alles is de samenwerking tussen de vier O's: Ondernemer, Onderwijs, Onderzoek en Overheid noodzakelijk. Meer achtergronden kunt u lezen in het bijgevoegde verslag van de bijeenkomst (informele raadscommissie Werk en Inkomen 20 juni).

In co-creatie met het Economisch Platform van de regio Groningen-Assen

De Regio Groningen-Assen heeft een belangrijke functie als economisch kerngebied in Noord-Nederland. Zoals al werd aanbevolen in het onderzoek van Nieuwbeeld hebben we in het proces naar een nieuw economisch programma gezocht naar aansluiting bij onze partners in de stad en de regio. Dit hebben we gedaan via het Economisch Platform vanwege de brede vertegenwoordiging van gemeenten, bedrijven en instellingen, zoals bijvoorbeeld onze partners uit het Akkoord van Groningen, het MBO onderwijs, het Overleg Bedrijvenparken Groningen (OBG), het Fonds, verschillende jonge ondernemers, etc. Zo is de presentatie van Nieuwbeeld ongeveer een half jaar eerder met dit platform gedeeld. Met de aanbevelingen zijn een tweetal werkgroepen van ondernemers aan de slag gegaan. Zij hebben medio oktober drie thema's in het platform teruggekoppeld die zij belangrijk vinden (zie ook bijgevoegd Resumé Economisch Platform Groningen-Assen 14 okt). Deze zijn:

1. Samenwerking

Bij samenwerking gaat het om de behoefte vanuit het bedrijfsleven de juiste verbindingen te vinden en te maken tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid. Samenwerking maakt sterker, maar het vinden van de juiste verbinding is niet altijd vanzelfsprekend.

2. Innovatie

Door te innoveren kunnen bedrijven beter en sneller inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Er is heel veel kennis in onze regio beschikbaar maar die wordt onvoldoende met elkaar gedeeld of wordt niet snel genoeg gevonden. Daarnaast biedt innovatie nieuwe kansen voor ondernemerschap.

3. Economische profilering

Tijdens de bijeenkomst hebben ondernemers aangegeven dat we trotser mogen zijn op de bedrijven en de innovatieve ontwikkelingen die we in het Noorden hebben. We dragen dit onvoldoende uit. Door nadrukkelijker onze kracht naar voren te brengen en duidelijker te profileren versterkt dit ons imago.

Maar we werken ook aan nieuwe ontwikkelingen. Wij willen de verdergaande samenwerking tussen gemeente en het bedrijfsleven verder vormgeven in een convenant. Dit betekent dat ons college voornemens is in januari 2014 samen met het bedrijfsleven een eerste intentieverklaring te tekenen rondom economische samenwerking waarin de drie thema's samenwerking, innovatie en profilering terugkomen. Dit is de opmaat naar een convenant dat we in de zomer willen afsluiten.

Kader: werkgelegenheid

In een nieuw economisch programma blijft één doel centraal staan en dat is werkgelegenheid. Verdere toename en behoud van het aantal arbeidsplaatsen blijft dus het primaire doel van het economische programma, waarmee we bijdragen aan het bevorderen van de welvaart voor onze burgers.

Een flexibel programma

We werken toe naar een flexibel economisch programma dat kan inspelen op de actualiteit. Een programma op hoofdlijnen dat ruimte biedt om samen met werkgevers, ondernemers en de kennisinstellingen in te vullen. Een programma waarvan de kaders in co-creatie zijn ontstaan en waarin de vier O's hun eigen rol en verantwoordelijkheid pakken. De rol van de gemeente zal zich verder ontwikkelen naar het signaleren, faciliteren en verbinden en dit zullen we moeten doen met minder middelen. Daarom komen slimme verbindingen, krachten bundelen en flexibele oplossingen centraal te staan.

Vervolg proces

De opbrengsten van het Let's Gro festival nemen wij mee als input in het nieuwe economische programma. Wij hebben met u afgesproken in februari 2014 bij uw raad terug te komen met een contourennotitie. Na de verkiezingen kan uw raad in de nieuwe samenstelling in juni 2014 zich definitief uitspreken over het nieuwe economische programma. Dan zal ook het financiële deel van het programma aan de orde zijn. Wij zien vooralsnog drie mogelijkheden namelijk:

1. De vrijval van de jaarlijkse kapitaallasten (momenteel gebruiken we 681.000 euro voor G-Kracht)
2. Het co-financieringsfonds
3. Eventuele middelen voor nieuw beleid.

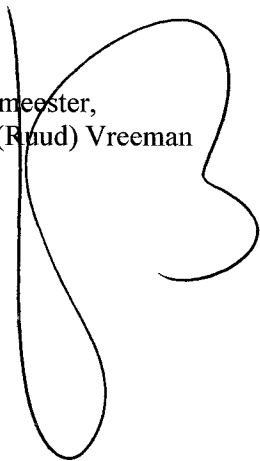
Samengevat stellen wij uw raad de volgende punten voor in het nieuwe economische programma:

- We continueren de strategie van G-Kracht voor de periode 2015-2019;
- We kiezen voor een aanpak langs de lijnen Samenwerking, Innovatie en (economische) Profilering;
- We gaan nieuwe samenwerkingsvormen aan met werkgevers en instellingen zoals o.a. het vormen van een convenant bij voorkeur aansluitend op de mogelijkheden van het Fonds;
- We werken de financiële mogelijkheden uit langs de drie genoemde opties.

Met deze brief nodigen wij uw raad uit uw accenten nu al aan ons mee te geven.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of a vertical line on the left and a large, rounded loop on the right.

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

A handwritten signature in black ink, featuring a series of loops and a long, horizontal stroke extending to the right.

Informele raadscommissie Werk en Inkomen 20 juni

Aanwezig:

- Stadspartij : R. Prummel en L. Van der Laan
- Student en Stad: M. van den Anker en S. Klein-Schaarsteeg
- VVD: Jarig Sipma
- D'66: Paul de Rook
- Christen Unie: M. verhoef
- Griffie: Annemarieke Weiland
- Afdeling Economische Zaken: Diderik Koolman, Floor de Jong, Juliette Tempel en Monique Hansens
- Nieuw Beeld: Rob Schouten
- Wethouder: Joost van Keulen

Inleiding

Wethouder Joost van Keulen heet iedereen welkom en begint met het nieuws over IBM. IBM vestigt zich in Groningen, een belangrijke impuls voor de werkgelegenheid van Groningen! De acquisitie is binnengekomen via de Noordelijke ontwikkelings maatschappij (NOM) en de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA). Daarna zijn meerdere partijen erbij betrokken, waaronder de kennisinstellingen en de afdeling Economische Zaken. Mede door de bestaande samenwerkingsverbanden weten partijen elkaar makkelijker te vinden. Belangrijke reden voor IBM om zich hier te vestigen is de uitstraling van Groningen als kennisstad en de toegang tot een grote hoeveelheid talentvolle medewerkers. IBM verwacht binnen drie jaar 350 mensen in dienst te hebben in het Service Delivery System Center. Er is sprake van een grote spin-off naar toeleverende bedrijven wat ook weer werkgelegenheid met zich mee brengt. Per 1 juli gaan de eerste mensen aan de slag. IBM richt zich vanuit Groningen op het Noordelijke deel van Europa. Andere steden waar IBM zich in Europa gaat vestigen zijn Maagdenburg in Duitsland en Lille in Frankrijk. De vestiging van IBM in Groningen is één van de grootste successen sinds de vestiging van KPN in Groningen.

Vervolgens vraagt de wethouder of de aanwezige raadsleden weten hoeveel mensen er bij de afdeling EZ werken. De schattingen liggen tussen de 40 a 50 medewerkers. Bij EZ werken 17 mensen aangevuld met stagiaires, BBL en tijdelijke contracten tot minder dan 25 mensen. Het gaat om relatief weinig mensen en budget waarmee een behoorlijke multiplier tot stand komt.

Aanleiding van de bijeenkomst is het aflopen van het economisch programma G-kracht eind 2014. Het maken van een nieuw programma kunnen we niet alleen doen. Dat doen we samen met werkgevers, kennisinstellingen en de politiek. Daarom willen we de raad in een vroeg stadium betrekken.

Presentatie Joost van Keulen

De wethouder geeft in zijn presentatie een toelichting op de projecten die binnen G-Kracht zijn gerealiseerd. In G-Kracht wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met andere partijen zoals de kennisinstellingen, de partners van het Akkoord van Groningen, andere overheden, werkgevers en ondernemers. G-Kracht heeft met de uitvoering van de projecten over de afgelopen drie jaar een gemiddelde multiplier van 1 - 12.5 opgeleverd (voorbeeldprojecten zie presentatie).

De raad heeft via het co-financieringsfonds ongeveer 1 mln euro beschikbaar gesteld. Driekwart van het geld is uitgegeven. We hebben nog stuk of 10 projecten op de plank liggen en verwachten voor het einde van dit jaar het resterende deel uitgegeven te hebben. De projecten die samen met het Akkoord van Groningen zijn uitgevoerd hebben een gemiddelde multiplier van 1 – 19 (voorbeeldprojecten zie presentatie).

De belangrijkste doelstelling van het Akkoord van Groningen is het profileren van Groningen als kennisstad in nationaal en internationaal verband. Na de zomervakantie zal de evaluatie naar de raad worden gestuurd.

Een nieuw economisch programma in 2015. Dat vraagt om samenwerking tussen ondernemers, kennisinstelling en de overheid, zodat het een co-creatie wordt. Dit vraagt ook om een andere rol van werkgevers en ondernemers. Wij vragen de raad kaders mee te geven voor een nieuw programma. Er zijn verschillende

momenten de komende periode waar dit mogelijk is. De raad heeft hierover een brief gekregen. Een nieuw economisch programma moet geen dikke beleidsnota worden maar een kort en flexibel programma dat snel kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Voor het stimuleren van de economie is wel geld nodig.

Na de presentatie van de wethouder geeft hij het woord aan Rob Schouten van Bureau Nieuwbeeld.

Presentatie Rob Schouten Nieuw Beeld

In 2012 heeft bureau Nieuw Beeld samen met financiële cijfers van de Rabobank de noordelijke economie geanalyseerd. Opvallend is dat de noordelijke economie een *relatief kleine speler* is in vergelijking met de rest van Nederland, ongeveer 1 % van de Nederlandse economie. In de metropoolregio (Amsterdam en Rotterdam Den Haag) vindt een grote concentratie plaats van bedrijven en werkgelegenheid. Deze regio heeft een grote aanzuigende werking. Noord-Nederland is wel een groot economisch gebied en heeft een groot daily urban system. De buitenring gaat ver tot diep in Drenthe. De grens met Friesland geeft een duidelijke (culturele) afbakening aan. Het economisch kerngebied gaat vooral om de regio Groningen-Assen, waarvan in Groningen de grootste concentratie aan werkgelegenheid zit. Het aantal banen is fors toegenomen in de afgelopen jaren maar de groei zit vooral in sectoren dienstverlening, ict, zorg, onderwijs en overheid (*Groningen groeikampioen* > 40%). Dit zijn *budget gestuurde sectoren* die, nu er bezuinigd wordt, grote gevolgen gaan ondervinden. Bedrijven en instellingen gaan meer centraliseren en Zwolle is een grote concurrent. Voor de rijksdiensten valt het nu nog mee. Vanuit de regio vindt vooralsnog concentratie plaats in Groningen. Er is een grote interdependentie tussen stad en de regio. De vraag wordt gesteld of de aardgasbaten meegenomen zijn in de berekening. Dat is niet het geval. Bovendien leveren deze opbrengsten geen extra economische impuls voor de regio in de vorm van toegevoegde waarde.

Groningen heeft potentie

Relatief groot in Groningen is het aantal banen in de sector onderzoek en ontwikkelingswerk. Dat is niet verwonderlijk gezien de aanwezigheid van de RUG en de HHS. Zo is ook de locatiekeuze van IBM een logische. Groningen is een levendige studentenstad met een goede universiteit. Daarnaast heeft Groningen een grote creatieve klasse, maar zijn er nog relatief weinig banen in deze sector. Interessant om te zien is dat de universiteit van Groningen een groot aandeel verzorgt van de technische opleidingen. De Groningse universiteit is de 4^e technische universiteit van het Nederland, maar profileert dit onvoldoende (kies een duidelijk profiel).

Het bedrijfsleven werkt niet samen

Opvallend voor de Noordelijke economie is de solvabiliteit van het bedrijfsleven. Groningse bedrijven scoren gemiddeld beter dan landelijk. Een groot nadeel van het Noordelijke bedrijfsleven is dat ze onderling niet of nauwelijks samenwerken en dat ze weinig risico durven te nemen.

Piekenbeleid: energie is gezien de historie (gas) een logische keuze maar levert dit nu wel economische impuls die je voor de stad wilt hebben? De keuze voor de topsector Energie is helder en er ligt ook een economische basis om verder in te zetten (misschien is er ook meer tijd nodig), maar een goede marketing alleen is niet voldoende. Je kunt wel een leuke stad hebben maar als er geen banen zijn trekt het talent weg. Waar het om gaat is dat er meer uit gehaald kan worden door het bedrijfsleven (lees MKB). Het gaat om creëren van toegevoegde waarde. Niet door subsidies maar door duidelijke strategie en samenwerking tussen de ondernemers, onderwijs en de overheid. Het MKB moet meer te verbinden worden met de speerpunten (ook HA), want zij zijn het die de business genereren en uiteindelijk banen kunnen maken. Samenwerking en kennisuitwisseling zijn de basis om dit tot stand te brengen.

Stuwende bedrijvigheid in de regio

De stad heeft geen echte stuwende economie (meer overheid en dienstverlening). De regio heeft dat wel, bijvoorbeeld in de chemie en de agro-food. De stad en de regio zouden meer samen moeten werken om deze verbinding te maken. De stad beschikt over kennis en vernieuwing die ze in de regio goed kunnen gebruiken. Maar om dit te kunnen doen moet het Groningse bedrijfsleven deze rol zien en deze rol pakken. Samenwerking is hiervoor noodzakelijk en dit wordt nog onvoldoende gedaan. In de triple helix (ondernemers, onderwijs en overheid) heeft het bedrijfsleven veelal een afwachtende houding en vindt het MKB geen aansluiting bij het

topsectorenbeleid. Er ligt een opgave om het bedrijfsleven te empoweren. Zo is deze oproep ook in het economisch platform van de regio Groningen-Assen gedaan. Het gaat niet zoals in het verleden om subsidies te verlenen maar om de strategie en realisatie in de gouden driehoek verband (triple helix). De ondernemers moeten de trekker hiervan worden en de kennisinstellingen en overheid moeten faciliteren. Dit vergt voor alle partijen een andere en nieuwe rolverdeling. Kennisintensivering van het bedrijfsleven vormt de verbindende factor.

Inzicht bij economische impulsen

Concurrentieverhoudingen zijn aan het verschuiven. De onderlinge concurrentie tussen bedrijven neemt af en vraagt om meer samenwerking tussen bedrijven (in de keten, uitwisselen van kennis, aanvullen). Het gaat meer om een *entrepreneurial economy*. Samenwerking binnen de regio wordt belangrijker, de concurrentie ontstaat tussen regio's onderling waarbinnen allianties mogelijk zijn. De kwaliteit van samenwerking wordt dus een belangrijk voor je concurrentiekracht als regio. Deze wordt bepaald door de samenwerking tussen de 4 O's (Onderzoek, Onderwijs, Ondernemers en Overheid).

Meer met de regio / over grenzen heen..

De economie in de regio is kleiner maar daar zit meer het stuwende bedrijfsleven. Hier ligt een grote potentie door het zoeken naar de verbindingen met deze sectoren (metaal, scheepsbouw, karton). Dit is mogelijk door innovatie en nieuwe product-marktcombinaties.

Ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid (4 O's)

Vooraf overheid en de kennisinstellingen zijn dominant, terwijl de lead bij ondernemers zou moeten liggen. Het bedrijfsleven pakt onvoldoende zijn rol. Dit heeft onder andere te maken met 'Groningse cultuur'. Groningers komen moeilijk uit hun harnas, waardoor onderlinge samenwerking moeilijk(er) tot stand komt. Daarnaast bestaat het Groningse bedrijfsleven uit veel kleine bedrijven en als het goed gaat zijn (sommige) ondernemers al snel tevreden en hoeven niet zo nodig verder te groeien (A6 syndroom). Dit moet worden gekanteld: het bedrijfsleven moet op de bok (met kennis als verbindende factor). Zij moeten handen ineen slaan en de strategie bepalen en niet andersom. Dan pas kom je tot een gezamenlijke investeringsagenda.

Voorbeelden

- Van een nood een deugd maken. Compensatie voor de schade door de aardbevingen zo inzetten dat het regionale bedrijfsleven er ook wat aan heeft (preferred supplier in de keten). Maak woningen energiezuinig en exporteer deze kennis.
- NAM koopt voor vele miljoenen in. Regionale bedrijfsleven zo organiseren dat ze meer samenwerken zodat ze als cluster een grote regionale afnemer worden.
- Richtten op export: als bedrijf alleen is dat lastig. Organiseer bedrijven in de keten en/of cros sectoraal

Het gaat ook om meer economisch denken. Ga uit van een concrete klantvraag, bijvoorbeeld bij het organiseren van een handelsmissie. Dat mag best wat opportunistisch zijn. Er moet wat te halen zijn. Dan krijg je het bedrijfsleven ook in beweging. Als coalitie van verschillende bedrijven krijg je meer voor elkaar. De basis hiervoor is samenwerking.

Uiteraard kun je het MKB niet dwingen. De overheid kan bedrijven alleen uitdagen, inspireren en verleiden tot samenwerking. De overheid heeft een faciliterende rol. Uiteindelijk moet het bedrijfsleven het zelf doen.

Tot slot

Waar wordt dit verhaal nog meer neergelegd? Dit zou breder moeten worden uitgedragen. De presentatie is ook gehouden in het economisch platform van de regio Groningen-Assen. Op basis van het afgegeven signaal is er een commissie in het leven geroepen. Ondernemers hebben zich gecommitteerd om te komen met een voorstel met projectinitiatieven. Het is nog onduidelijk wat het resultaat wordt, een mager advies of een stevig verhaal. In oktober van dit jaar worden de eerste resultaten bekend. Het kan een eerste stap zijn.